

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU38

Nya regler för att främja central clearing av OTC-derivat i EU

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lagändringar som behöver göras på grund av ändringar i EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister och EU:s direktiv om värdepappersfonder.

Lagförslagen innebär att ändringar görs i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister, lagen om värdepappersfonder och offentlighets- och sekretesslagen.

Lagändringarna innebär att Finansinspektionen ska besluta att ta ut en s.k. särskild avgift (en form av sanktionsavgift) vid överträdelser av EU-förordningen i fler fall än i dag. Det införs en bestämmelse om överföring av sekretess från vissa andra myndigheter till regeringen med anledning av en ny bestämmelse om informationsdelning i krissituationer i EU-förordningen. Begränsningen av en värdepappersfonds tillåtna exponering mot en och samma motpart vid transaktioner med derivatinstrument ska gälla alla derivatinstrument som inte har överlämnats för clearing hos en central motpart och inte bara OTC-derivat.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 25 juni 2026.

Behandlade förslag

Proposition 2025/26:200 Nya regler för att främja central clearing av OTC-derivat i EU.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Nya regler för att främja central clearing av OTC-derivat i EU	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Propositionen	8
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Nya regler för att främja central clearing av OTC-derivat i EU

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister,
2. lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder,
3. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:200 punkterna 1–3.

Stockholm den 7 maj 2026

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Mikael Damberg (S), Oscar Sjöstedt (SD), Gunilla Carlsson (S), Dennis Dioukarev (SD), Jan Ericson (M), Ingela Nylund Watz (S), Charlotte Quensel (SD), Eva Lindh (S), Ida Drougge (M), Hans Eklind (KD), Martin Ådahl (C), David Perez (SD), Janine Alm Ericson (MP), Cecilia Rönn (L), Peder Björk (S) och Ilona Szatmári Waldau (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2025/26:200 Nya regler för att främja central clearing av OTC-derivat i EU föreslår regeringen att riksdagen ska anta förslag till ändringar i lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister, lagen (2004:46) om värdepappersfonder och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Ingen motion har väckts med anledning av propositionen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 25 juni 2026.

Utskottets överväganden

Nya regler för att främja central clearing av OTC-derivat i EU

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i lagen om kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister, lagen om värdepappersfonder och offentlighets- och sekretesslagen. Lagändringarna innebär att Finansinspektionen ska besluta att ta ut en s.k. särskild avgift (en form av sanktionsavgift) vid överträdelser av EU-förordningen i fler fall än i dag. Det införs en bestämmelse om överföring av sekretess från vissa andra myndigheter till regeringen med anledning av en ny bestämmelse om informationsdelning i krissituationer i EU-förordningen. Begränsningen av en värdepappersfonds tillåtna exponering mot en och samma motpart vid transaktioner med derivatinstrument ska gälla alla derivatinstrument som inte har överlämnats för clearing hos en central motpart och inte bara OTC-derivat.

Propositionen

Europaparlamentet och rådet har antagit förordning (EU) 2024/2987 av den 27 november 2024 om ändring av förordningarna (EU) nr 648/2012, (EU) nr 575/2013 och (EU) 2017/1131 när det gäller åtgärder för att minska alltför stora exponeringar mot centrala motparter i tredjeland och effektivisera unionens clearingmarknader, kallad ändringsförordningen. Ändringsförordningen trädde i kraft den 24 december 2024 och ska, med några undantag, tillämpas sedan det datumet.

Vidare har Europaparlamentet och rådet antagit direktiv (EU) 2024/2994 av den 27 november 2024 om ändring av direktiven 2009/65/EG, 2013/36/EU och (EU) 2019/2034 när det gäller behandlingen av koncentrationsrisk som är en följd av exponeringar mot centrala motparter och av motpartsrisk i centralt clearade derivattransaktioner, kallat ändringsdirektivet. Ändringsdirektivet trädde i kraft den 24 december 2024. Medlemsstaterna ska senast den 25 juni 2026 sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet.

Lagändringar med anledning av ändringsförordningen

Genom ändringsförordningen görs bl.a. justeringar i EU-förordningen. Flera av ändringarna innebär nya eller ändrade skyldigheter när det gäller clearing,

rapportering och riskbegränsning av OTC-derivat (där OTC står för over-the-counter). I förordningen görs det också bl.a. ändringar i bestämmelserna i EU-förordningen om myndigheters samarbete i krissituationer. Vissa av ändringarna kräver lagändringar i svensk rätt.

Överträdelser av EU-förordningen som kan leda till beslut om särskild avgift

Regeringen föreslår att Finansinspektionen ska besluta att en s.k. särskild avgift, som är en form av sanktionsavgift, ska tas ut av den som åsidosätter sina skyldigheter enligt EU-förordningen genom att inte uppfylla kraven på

- aktivt konto
- beräkning och rapportering av aktiviteter och riskexponeringar
- information till kunder vid tillhandahållandet av clearingtjänster
- rapportering till Finansinspektionen
- införande av lämpliga förfaranden och arrangemang för att säkerställa kvaliteten på de uppgifter som rapporteras
- ansökan om auktorisation före användande eller antagande av en ändring av en modell för beräkning av initialsäkerhet.

Det ska även göras vissa följdändringar i hänvisningar till EU-förordningen.

Regeringen bedömer att EU-förordningens bestämmelser om vilka åtgärder Finansinspektionen ska vidta vid vissa särskilt angivna överträdelser inte kräver några lagstiftningsåtgärder.

Sekretess

Regeringen föreslår att om regeringen får en uppgift som är sekretessreglerad från en myndighet, som den myndigheten har tagit emot från någon som deltar i ett tillsynskollegium enligt EU-förordningen under en krissituation, ska sekretessregleringen bli tillämplig på uppgiften även hos regeringen.

Genomförande av ändringsdirektivet

Genom ändringsdirektivet görs ändringar i EU:s direktiv om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondbolag), kallat UCITS-direktivet (2009/65), kapitaltäckningsdirektivet (2013/36) och värdepappersbolagsdirektivet (2019/2034). Ändringarna syftar huvudsakligen till att undanröja vissa hinder för central clearing i UCITS-direktivet samt till att införa vissa förtydliganden i kapitaltäckningsdirektivet och värdepappersbolagsdirektivet, i huvudsak om kreditinstitutens och värdepappersbolagens riskhantering. Enligt regeringen kräver vissa av ändringarna lagändringar i svensk rätt.

UCITS-direktivet

Regeringen föreslår att begränsningen av en värdepappersfonds tillåtna exponering mot en och samma motpart vid transaktioner med derivatinstrument ska gälla alla derivatinstrument som inte har överlämnats för clearing hos en central motpart.

Regeringen bedömer att övriga ändringar i UCITS-direktivet om ett fondföretags tillåtna riskexponering och definitionen av central motpart inte kräver några lagstiftningsåtgärder.

Kapitaltäckningsdirektivet och värdepappersbolagsdirektivet

Riskhantering

Regeringen bedömer att kapitaltäckningsdirektivets och värdepappersbolagsdirektivets nya regler om instituts och värdepappersföretags hantering av koncentrationsrisk i fråga om exponeringar mot centrala motparter tillgodoses genom gällande rätt. De nya reglerna i kapitaltäckningsdirektivet om upprättande av särskilda planer bör genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Detsamma gäller de nya reglerna i värdepappersbolagsdirektivet om innehållet i företagens system och processer samt upprättandet av motsvarande särskilda planer.

Översyn och utvärdering av riskhantering

Enligt regeringen tillgodoses kapitaltäckningsdirektivets och värdepappersbolagsdirektivets nya regler om vad Finansinspektionen ska beakta vid översyns- och utvärderingsprocessen genom gällande rätt.

Tillsynsbefogenheter när det gäller riskhanteringen

Regeringen anser att kapitaltäckningsdirektivets och värdepappersbolagsdirektivets nya regler i fråga om vissa tillsynsbefogenheter tillgodoses genom gällande rätt.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagändringarna ska träda i kraft den 25 juni 2026.

Äldre bestämmelser i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister ska enligt regeringens förslag gälla för överträdelser som har ägt rum före ikraftträdandet.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2025/26:200 Nya regler för att främja central clearing av OTC-derivat i EU:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 § lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §¹

Finansinspektionen ska besluta att en särskild avgift ska tas ut av den som åsidosätter sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 genom att

1. inte överlämna OTC-derivatkontrakt för clearing hos central motpart (artikel 4),

2. inte tillämpa rättvisa, skäliga, icke-diskriminerande och transparenta handelsvillkor vid tillhandahållandet av clearingtjänster (artikel 4.3a),

3. inte vidta alla rimliga åtgärder för att identifiera, förebygga, hantera och övervaka intressekonflikter vid tillhandahållandet av clearingtjänster (artikel 4.3a),

4. inte underrätta Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten och Finansinspektionen om att positioner i OTC-derivatkontrakt inte har beräknats eller att positionerna överskrider relevanta tröskelvärden (artiklarna 4a.1 a och 10.1 a),

5. inte upprätta clearingarrangemang (artiklarna 4a.1 b och 10.1 b),

4. inte underrätta Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten och Finansinspektionen om att positioner i OTC-derivatkontrakt inte har beräknats eller att positionerna överskrider relevanta tröskelvärden (artiklarna 4a.1 och 10.1),

5. inte upprätta clearingarrangemang (artiklarna 4a.1 och 10.1),

6. inte uppfylla de skyldigheter som följer av kravet om aktivt konto i enlighet med det som anges i artikel 7a,

7. inte beräkna sina aktiviteter och riskexponeringar i enlighet med det som anges i artikel 7b,

¹ Senaste lydelse 2020:909.

6. inte se till att uppgifter om derivatkontrakt rapporteras eller tillhandahålls för rapportering till transaktionsregister (artikel 9.1 och 9.1a),

7. inte föra register över alla ingångna derivatkontrakt och varje ändring under minst fem år efter avslutande av kontraktet (artikel 9.2),

8. inte se till att uppgifter om derivatkontrakt rapporteras eller tillhandahålls för rapportering till Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten i de fall ett transaktionsregister inte är tillgängligt (artikel 9.3), *eller*

9. inte införa lämpliga förfaranden och system för att mäta, övervaka och begränsa operativa risker och kreditrisker (artikel 11).

8. inte rapportera till Finansinspektionen i enlighet med det som anges i artiklarna 7b, 7d och 9.1,

9. inte informera kunder och offentliggöra uppgifter i enlighet med det som anges i artikel 7c,

10. inte se till att uppgifter om derivatkontrakt rapporteras eller tillhandahålls för rapportering till transaktionsregister (artikel 9.1 och 9.1a),

11. inte införa lämpliga förfaranden och arrangemang för att säkerställa kvaliteten på de uppgifter som rapporteras (artikel 9.1),

12. inte föra register över alla ingångna derivatkontrakt och varje ändring under minst fem år efter avslutande av kontraktet (artikel 9.2),

13. inte se till att uppgifter om derivatkontrakt rapporteras eller tillhandahålls för rapportering till Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten i de fall ett transaktionsregister inte är tillgängligt (artikel 9.3),

14. inte införa lämpliga förfaranden och system för att mäta, övervaka och begränsa operativa risker och kreditrisker (artikel 11), *eller*

15. inte ansöka om auktorisation hos Finansinspektionen innan användande eller antagande av en ändring av en modell för beräkning av initialsäkerhet (artikel 11.3).

Den särskilda avgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och högst 50 miljoner kronor.

Avgiften tillfaller staten.

1. Denna lag träder i kraft den 25 juni 2026.

2. Äldre bestämmelser gäller för överträdelser som har ägt rum före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder

Härigenom föreskrivs¹ att 5 kap. 14 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder² ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

14 §

I en värdepappersfond får, med de ytterligare begränsningar som kan följa av 21 och 22 §§, exponeringen mot en och samma motpart vid transaktioner med sådana derivatinstrument som avses i 12 § andra stycket uppgå till högst 10 procent av fondens värde, när motparten är ett sådant kreditinstitut som anges i 10 §. I andra fall får exponeringen uppgå till högst 5 procent av fondens värde.

I en värdepappersfond får, med de ytterligare begränsningar som kan följa av 21 och 22 §§, exponeringen mot en och samma motpart uppgå till högst 5 procent av fondens värde vid transaktioner med derivatinstrument som inte har överlämnats för clearing hos en auktoriserad eller godkänd central motpart.

Om motparten är ett sådant kreditinstitut som avses i 10 § får transaktioner med sådana derivatinstrument som anges i första stycket i stället uppgå till högst 10 procent av fondens värde.

Denna lag träder i kraft den 25 juni 2026.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG av den 13 juli 2009 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag), i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2994.

² Senaste lydelse av lagens rubrik 2013:563.

3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att det i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska införas en ny paragraf, 30 kap. 8 f §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 kap.

8 f §

Får regeringen från en annan myndighet en uppgift som är sekretessreglerad i 7 §, och som den myndigheten har fått inom ramen för det samarbete inom ett tillsynskollegium som avses i artikel 24 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 av den 4 juli 2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister, blir 7 § tillämplig på uppgiften även hos regeringen.

Denna lag träder i kraft den 25 juni 2026.